

Gentrificering

SARAH SCHULMAN Død, udskiftning,
New York side 6 **DAG PETERSSON**

Storcentre, Øresund side 12

KATARINA FROSTENSON 7/11, mad,
klage side 19 **NANNA GRO HENNINGSEN**

Folkhemmet side 29

TORBEN SANGILD Stadsarkitekt,
mangfoldighed side 39

BRETT BLOOM Superkilen side 47

kønt side 65 herrens mark side 77

Nr. 207, April 2013

Brett Bloom

Superkilen: Park med ekstrem borgerinddragelse!

Superkilen, en "Park med Ekstrem Borgerinddragelse", der var bebudet som en strålende ny vision for Københavns byrum, blev officielt indviet i juni 2012, skønt dele af parken endnu ikke er færdige eller regelmæssigt må repareres. Bjarke Ingels Group (BIG), stjernearkitektfirmaet som ledede udformningen af parken, fandt på denne aggressivt beskrivende undertitel til *Superkilen*. Men hvad er så en park med ekstrem borgerinddragelse? Parken består af tre særskilte områder: Det Sorte Marked, Den Grønne Park og Den Røde Plads. Hvert område domineres af farven i navnet. Parken er befolket med byinventar, skilte, sportsredskaber og planter fra hele verden. Blandt meget andet findes der skraldespande fra Storbritannien, et stort skilt fra Rusland og en kopi af en legeplads i blæksprutteform fra Japan, som hos de yngste besøgende er en af parkens mest elskede dele. En stor del af det at forstå *Superkilen* kommer fra onlinefortællinger eller ved at bruge en smartphone til at afkode skjulte parkfortællinger. Borgere fra området blev udpeget til at hjælpe med at vælge parkens formgivere i en lukket konkurrence. Midlerne til at bygge den ekstreme park kom fra Realdania, en almennyttig fond.

Vor tid er en tid med mindskninger af midlerne til offentlige arbejder; private træder til for at udfylde hullerne i finansieringen. Med dette skifte følger en radikal ændring i det offentlige rums betydning og den enkeltes aktive rolle i skabelsen af byen. Dette er et centralt fokus for mig på de følgende sider med hensyn til *Superkilen* og dens financier, Realdania. Parken præsenterer sig selv som et "integrationsprojekt", og dette vil også blive indgående undersøgt. En stor del af essayet handler om Nørrebro's særlige kampe, dets yderst handlekraftige og uafhængige befolkning, og hvad dette kan fortælle os i stedet for kommunens omhyggelige indsats for at få det til at se ud, som om

Skilt i Superkilen, der advarer om den farlige belægning på Den Røde Plads.

Superkilen blev skabt på demokratisk vis. Dette essay tager også afstand fra en park, der på så slående vis ignorerer økologiske hensyn på et tidspunkt, da vores by står over for dramatiske udfordringer, stillet ansigt til ansigt med de globale klimaforandringer.

At skrive manuskript til demokrati og forskellighed

For nylig dukkede der officielle skilte op i og omkring parken *Superkilen*, som advarede parkens brugere om, at den rødmaledede beton var glat, når den blev våd. I hjørnet af hvert skilt stod – ligesom overalt i København på skilte, der bekendtgør afhentningen af affald eller legepladsernes åbningstider – byens slogan, "Sammen om Byen". Ordene *Sammen Om Byen* er omgivet af kasser til at fremhæve dem, som stikker frem bag teksten ligesom skygger af huse eller talebobler, der giver byen stemme.¹ De forskellige farver, der er anvendt, henviser til byens materialer: "mursten, neon, himlen, vand, græs, beton, asfalt, træ, osv."² Tankerne bag designet af denne branding-identitet er enkle og elegante. Thor Ringgard Wilkens, en talsperson for kommunen, har udtalt:

'Sammen Om Byen' blev udviklet, da Teknik- og Miljøforvaltningen (TMF) blev oprettet i 2007 (to forvaltninger blev slået sammen). På det tidspunkt fik TMF opdateret sin vision og sin mission og fik nye værdier: Åbenhed, tillid og et helhedssyn. Værdier, som det var vigtigt at understøtte, da syv uafhængige afdelinger med deres egne direktører og minimal kontakt blev sat sammen i én afdeling.³

København ønsker at brande sig som et sted, hvor kommunen og folk i byen skaber byen hånd i hånd. Det er imidlertid vigtigt at tænke over, hvordan branding former vores oplevelse af det offentlige rum. Der følger gode hensigter med denne veludførte kampagne, men i ét bekosteligt og meget offentligt tilfælde, *Superkilen*, skjuler den den sande historie om, hvad der er sket. Nemlig at pengemagt har overtruffet den demokratiske proces, i stedet for at kommunen og folk selv har bygget en park, der afspejlede lokalbefolkningens ønsker.

Byens skiltning bruges til at bibringe os en følelse af kontrol og ærlighed. Skiltet fortæller os, at "Området er glat i vådt føre." Hvad det ikke fortæller noget om, er den elendige beslutningsproces, der har afstedkommet denne situation. BIG fik overbevist kommunen om, at materialer, der oprindeligt var tænkt til indendørs brug, kunne anvendes i det uden-

dørs afsnit af *Superkilens* Røde Plads. Denne form for hybris har givet kommunen mangen en hovedpine – både økonomisk og på anden vis – i anledning af denne park. Ikke alene er den oprindelige belægnings farve falmet – hvilket BIG havde insisteret på, at den ikke ville – men den er også vanskelig at gøre ren, fordi den er meget skrøbelig, og kommunen derfor har været bange for at anvende det sædvanlige tunge materiel til rengøringen. Når overfladen af Den Røde Plads bliver våd eller sner til, bliver den farlig for cyklister. Belægningen bliver helt nyetableret i 2013, og det står ikke klart, hvem der kommer til at betale regningen. Kommunen siger, at det er BIGs ansvar, men dette er ikke endeligt afgjort.⁴ Imidlertid er kommunen god til at signalere kontrol, og vi har et beroligende skilt med pæne former og klare farver, der fortæller os, at det nok skal komme i orden alt sammen. Vi kan ikke spørge skiltet om, hvorfor belægningen ikke var egnet til rummet eller klimaet. Vi kan ikke stille det endnu bedre spørgsmål, som er: "Hvorfor skulle nogen dog finde på at brolægge et åbent område i byen fuldstændigt?"⁵ Mit forslag? I stedet for den bekostelige nye belægning til erstatning for den rødmaledede beton kunne man fjerne belægningen og skabe et virkeligt grønt rum.

Det er mere end bare skiltning, der former vores oplevelse af de offentlige rum i byen. I sin bog, *Radical Space*, skriver Margaret Kohn:

Særlige steder orkestrerer den sociale adfærd ved at levere manuskripter for det at mødes og forsamle sig. Det byggede miljø former individernes handlinger og identiteter ved at forstærke nogle relativt stabile stikord til, hvad der er korrekt adfærd.⁶

Kohns undersøgelse af rummet leverer en begavet ramme for forståelsen af den oplevelse, baseret på et tætskrevet manuskript, som *Superkilen* er. På overfladen synes parken sjov og ukompliceret, en farverig luftspejling i Ydre Nørrebro's grå byomgivelser. Men som med ethvert byrum er den formet af intrikate og ideologiske processer, såvel som af vores oplevelse af rummet, før vi overhovedet træder indenfor. Kohn siger:

Rummet påvirker, hvordan individer og grupper opfatter deres plads i tingenes orden. Rumlige konfigurationer naturaliserer sociale relationer ved at forvandle kontingente former til et permanent landskab, der fremstår uforanderligt snarere end tilgængeligt for, at nogen anfægter det. Ved at levere en fælles baggrund tjener rumlige former det formål at integrere individerne i fælles virkelighedsforestillinger.⁷

Vi betinges socialt til at erfare rummet på måder, der dækker enhver mulig adfærd, vi kunne tænkes at udvise. I løbet af opvæksten begynder vi at forstå, at der er visse former for adfærd, som er passende, afhængig af situationen – en natklub er for eksempel noget andet end en domkirke. Hvert rum, vi kommer igennem og midlertidigt bebor, har sit eget umiddelbart genkendelige metaforiske register, som vi tilpasser adfærden til uden at tænke over det. Et klasselokale er indrettet på at lette bestemte magtrelationer og en bestemt vidensproduktion, som adskiller sig fra den venlige arkitektoniske vejledning, man navigerer i på en togstations travle billetkontor. I hvert rum, man træder ind i, ved man, at det vil få følger, hvis man udviser en bestemt adfærd, som bliver anset for uretmæssig. Disse lag af symbolsk kodning etableres som en måde, hvorpå ens adfærd bliver kontrolleret, og man tilskyndes til at opføre sig på håndterlige måder, til bogstavelig talt at reproducere den ideologiske magt, som stedet grunder sig på. At overtræde disse rums koder medfører straf eller de andres misbilligelse. Modideologier, som manifesterer sig i disse rum, kan, som vi senere skal se, medføre yderst voldsomme tvangsforanstaltninger fra den autoritet, som aldrig har brug for at vise sig udtrykkeligt i disse rum, undtagen når truslen mod dens myndighed bliver mere end blot symbolsk.

Det offentlige rum betjener sig af fysiske og visuelle vejvisere til at frembringe den ønskede adfærd. Vi håndhæver alle slags internaliserede regler over for os selv. Vi vurderer situationen og handler i diskret overensstemmelse hermed på forudgivne betingelser. Vi træder ind i en ballet af gensidig selvregulering og gensidigt selvudtryk med de andre, vi møder. Den franske filosof, Michel Foucault, har udviklet en teori

om guvernementaltitet eller "regeringskunst". Det er den myndighed, en magt betjener sig af for at øve herredømme over sin befolkning i enhver skala. Termen er siden kommet til at betegne en inderliggørelse af autoritetens regelsæt, som ender med, at man bliver sin egen opsynsmand på grund af en vag frygt for at blive straffet. Vi udøver guvernementaltitet, når vi foretager os noget så enkelt som at gå tur i den lokale park.

Superkilen synes legende at vende op og ned på vores forventninger til, hvordan vi sædvanligvis opfører os i fuld offentlighed. Det føles mere som et computerspil end som en offentlig park. Den tunge trafik af idealiserede billeder af parken på internettet og i designblade viser parken i fugleperspektiv, hvorved der gives en samlet fornemmelse af rummet, som er næsten umulig at få på stedet. Mange mennesker vil allerede have oplevet parken via disse onlinebilleder eller ved hjælp af en app på deres telefoner, inden de går ind i parken.

Når vi kommer ind i parken, ved vi, at noget er meget anderledes. Den fremstår særegent visuelt sammenhængende og strømlinet på en måde, der ikke er ligesom andre af byens parker. Den visuelle sammenhæng har fået forrang uden tanke på andre hensyn. Parkens arrangement af bænke, skilte, træer og andet inventar mimer et museumsarrangement, med masser af plads ind imellem dem. Et museum skaber plads rundt om et kunstværk for at forstærke dets vigtighed. Denne form for visuel sammenhæng kan dog ofte føre til en meget desorienteret oplevelse af rummet. Dette bliver ikke afhjulpet af, at genstande fra meget forskellige kulturer, gennemsyrede af de særegenheder, der adskiller disse kulturer indbyrdes – såsom religion, materialhistorie, adgang til naturressourcer og tusinder af andre nuancerede påvirkninger – også lader sig mærke ved nærmere eftersyn. De trives ikke side om side i samme rum. Nogle genstande i parken, som den store tyr fra Spanien, virker groft overdimensionerede. Der er forskellige ting, der virker for små eller helt irrelevante, som franske cykelstativer, stillet op ved siden af steder, hvor folk ikke samles og derfor heller ikke tager deres cykler med hen. De kommunale skilte, der giver én

besked om at samle op efter éns hund, eller om at belægningen er farlig, når den er våd, har danske dimensioner ligesom resten af byen, hvilket yderligere understreger udsvingene mellem de forskellige egenskaber ved parkens individuelle genstande. De størkner ikke til en sammenhængende helhed uden for den konceptuelle tanke, der har skaffet dem til Danmark, hvilket snarere end at skabe en parkoplevelse med sammenhæng frembringer en ubehagelig fornemmelse af at vandre gennem en oplagsplads for genbrugt bymæssighed.

Efter alle disse anstrengelser for at få denne park til at virke anderledes ender man med at bruge en bænk i dette rum på den samme måde, som man ville bruge en park, der ligger få meter borte, og som ikke kan nyde godt af et lignende niveau af branding og ideologisk mystifikation. Den utrolige tryllekunst her er, at man tror, det er anderledes. Hvad dette sted gør, er at bytte én kontrollerende fortælling ud med en anden.

At observere *Superkilen* næsten dagligt giver én en fornemmelse af, hvor kontrolleret parken er. Graffiti bliver fjernet næsten lige så hurtigt, som den dukker op. Et privat firma, Center for Renhold, har fået kontrakt på at fjerne graffiti inden for 24 timer efter dens opdukken i *Superkilen*. Krydser man Nørrebrogade og går ind i Nørrebroparken i retning mod Hillerødgade, vil man se graffiti, der har siddet der i årevis. Lige uden for den zone af intensiv imagepleje,

Et almindeligt syn i Superkilen: et skilt mangler, fordi det er blevet taget af parkens gæster.

som omgiver *Superkilen*, ser det ud til, at kommunen bliver ligeglad.

På mange måder er parken en løbende øvelse i at begrænse skaderne, og kommunen er hele tiden nødt til at undskylde sig. Der er konstant nogle af parkens elementer, der går i stykker, fordi de ikke er designet til Nørrebros offentlige rum. Af Jon Pape, direktøren for Center for Park og Natur, fik jeg det indtryk, at kommunen havde paraderne nede af hensen til parkens påståede "nyskabelser."⁸

Der er intet officielt skilt, der fortæller, at man er ankommet til *Superkilen*, eller hvad den handler om. Man kan downloade en app til sin smartphone (hvis man har en), med et kort, forklaringer og videoer af designprocessen, for at finde ud af, hvor man befinder sig, og hvad der foregår. Men i mangel af en smartphone må man besejle Den Røde Plads, Den Grønne Park og Det Sorte Marked på egen hånd. Nogle af parkens gæster har hjulpet til med at skabe forvirring ved at tage den smule skiltning, der var, med som souvenir.

Kommunen indbød en rådgivende borgergruppe til at udvælge et vinderdesign til parken. Udvalgelsen af denne gruppe blev forestået af folk, der havde samarbejdet med kommunen i årevis under den kommunale byfornyelse af området. Denne udvælgelse er symbolsk og giver os en forestilling om, hvordan kommunen betjener sig af repræsentation for at virkeliggøre sine mål – det vil sige, bruger symboler til at stå for noget andet. Borgergruppen formodes både at repræsentere området og at repræsentere en demokratisk proces. Gruppen er ikke repræsentativ for den brede befolkning, der bor i nærheden af, eller som bruger parken, fordi den ganske enkelt ikke har været på valg eller på anden vis er demokratisk udvalgt. Som vi skal få at se, indgik demokrati heller ikke i valget af *Superkilens* design. Processen kunne have været åben for flere folk i området, og valget af parkens design være truffet på offentlige møder.

I deres erklæring om *Superkilen*,⁹ lyder det fra BIG:

Palmerne fra Kina er et virkelig sørgeligt syn med sække over løvet – mange måneder om året – og ligner fanger fra Guantanamo, som om de blev holdt fangne i Danmark.

Dette projekt skulle blive et integrationsredskab, snarere end en æstetisk øvelse i Danish Design. Vi besluttede os for at gå ind til projektet som en øvelse i ekstrem borgerinddragelse. Snarere end at række ud i offentligheden efter den laveste fællesnævner eller en politisk korrekt efferrationalisering af forudfattede meninger, der styrede uden om potentiel modstand – foreslog vi borgerinddragelse som en drivkraft i designet, der skulle lede til maksimal udtryksfrihed.

Kommunen og designerne af *Superkilen* bruger fordrejede repræsentationsformer til at fremstille mangfoldighed og integration som en del af parkens opgave. Dette bliver trukket ned over hovedet på folk i området. Men der foreligger et alvorligt problem, hvis et projekt som *Superkilen* kan udgive sig for et projekt, der fejrer diversiteten i Danmark. Det gør det absolut ikke, som jeg nu skal forklare.

De, der har designet og finansieret *Superkilen*, gør et stort nummer ud af Nørrebro's kulturelle mangfoldighed, især i de ejendomme, der støder lige op til parken. Mangfoldighed er den grund, de angiver, til, at de er nødt til at lave noget andet end en "æstetisk øvelse i Danish Design" til denne park. *Superkilens* app erklærer, at over 50 kulturer er repræsenteret i området omkring parken; BIG siger, at der er 60. Realdania, parkens sponsor fra erhvervslivet, taler om mangfoldighed i deres fortælling om projektet. Prominente blogs og magasiner uden for Danmark videresælger en idealiseret version af historien. De forskønner noget, de kun kan opfatte ved at se på de glade billeder og læse de officielle beretninger fra bevillingsgivere og designere, som kan fortælle om de planlagte "forhåbninger om at revitalisere området og føre flere mennesker sammen."¹⁰

Jeg ville gerne vide, hvordan der opnås mang-

foldighed og integration med denne park? Hvad betyder det, at en samling hvide mennesker danner repræsentationer af "mangfoldighed" uden egentlig at medindrage de mennesker, de danner dem om, undtagen i ligegyldige roller. Fungerer det ved at få "de mangfoldige mennesker" til at identificere sig med livløse genstande fra hele verden, af hvilke mange er gået i stykker, kort efter at de er blevet stillet op? Vil nogen sidestille sin rige kulturarv med en skraldespand fra en anden by? Hvad denne park gør, er at lefle for forskellen. Den danner en repræsentation af forskellen. Den vil tage æren for at udpege mangfoldigheden og sidestiller dette med at støtte den. Men de afgørelser, der er truffet på alle niveauer, røber denne indstilling, mens den danner en repræsentation af at være følsom over for forskelle uden faktisk at tage skridt til at myndiggøre forskellige slags folk. *Superkilen* og de, der har muliggjort den, er paternalistiske med hensyn til demokrati, forskelle og det at lave byrum. Hvad med multikulturalisme? Hvad med at lave en proces, der faktisk medindtog forskelligartede mennesker helt fra begyndelsen?

Det tydeligste træk ved *Superkilens* design, bortset fra Den Røde Plads' skinnende røde, men dysfunktionelle, maling, er kludetæppet af parkgenstande fra hele verden. Kloakdæksler fra Kina, skraldespande fra Storbritannien, et kæmpemæssigt doughnuts-kilt fra USA – men hvordan er disse ting egentlig kommet til Danmark, og giver de et korrekt spejlbillede af de "flere end 50 kulturer", der bor i området omkring den lovende park? Når man vandrer gennem parkens 3 zoner, begynder man at tænke over, hvorfor alle skiltene ved tingene i parken kun er på to sprog: dansk og den markerede genstands hjemlands sprog? Hvorfor er hvert skilt ikke skrevet på alle de sprog, der bliver brugt i området, hvis dette virkelig skal handle om mangfoldighed? Får det ved et trylleslag folk til at føle sig ekstra velkomne i Danmark, fordi den racisme, de møder, og samfundets utilgængelighed nu er forsvundet i resten af landet takket være parken? Nærere etniske danskere en nyfunden respekt for nogen fra Kina, fordi de ser et kinesisk kloakdæksel? Et virkelig mangfoldigt lokalt fællesskab og en

mangfoldig park kræver en mere åben proces i både design og byggeri. *Superkilen* kan betragtes som en offentlig måde, hvorpå en status quo-magtstruktur behandler demografiske forandringer gennem en multikulturel maskerade.

Kampe om byrummet på Nørrebro

På Nørrebro er alt, som det plejer – traditionelle arbejdere bor side om side med studerende, venstrefløjsaktivister og indvandrerfamilier fra hele verden. Den berømte bydel er som altid en mangfoldig blanding af stilarter og atmosfærer, men i de kommende år vil et af kvartererne i Nørrebros udkant blive omdannet til tre bemærkelsesværdige og attraktive zoner med splinternye muligheder for aktivt byliv.

– Realdania¹¹

Gentrificering er udviskningen af de historier, et kvarter fortæller sig selv. Et kvarter har kun en erindring, hvis dets folk genfortæller den og minder andre om, hvad der er gået forud, om kampe, sejre, nederlag, forbedringer og meget mere. Historier som den om, hvordan indehaveren af Nørrebros *Café Viking*, Jane Petersen, sagde fra over for organiserede kriminelle, der forsøgte at afpresse hendes værtshus og andre værtshuse i området. Hun nægtede at betale gangsterne beskyttelsespenge. Værtshuset fik smadret ruderne som straf. Dette havde den omvendte virkning af den tilsigtede og mobiliserede hele kvarteret til støtte for "Mor Jane." Hun vandt slaget uden myndighedernes hjælp. Historier som denne fylder en bydel lige så meget, som beboerne gør.

Historier, der har brug for at blive fortalt igen og igen, er sådan nogle som den om Byggeren. Borgerne på Nørrebro byggede en kæmpestor legeplads, der også var et fællesareal, på en byggetomt, hvor forfaldne huse var blevet revet ned, nær hjørnet af Korsgade og Stengade. Deres park blev liggende fra 1973-1980, inden kommunen kom for at gennemtvinge deres byfornyelsesplaner. Folk på Nørrebro spærrede flere gader og adgangen til Byggeren. Kommunen tyede til ekstrem voldsanvendelse for at rydde parken og kræve kvarteret tilbage fra de folk,

30 ÅR MED UNGDOMSHUSE I KBH
4 DAGES FEST FOR 4 ÅR I NORDVEST!

ONSDAG D. 24/10:
 DØR: KL. 21
 WORSHIP (SE)
 FAAL (N)
 APOTECARY (GILBOY)
 DJ CROW EATER
 ENTRE 50 KR

TORS DAG D. 25/10:
 Galla-folketokken
 * DØR: 18:30 START: 19:00
 60 KR. PR. KUVERT
 MER INFO & TILMELDING: UNGDOMSHUSET.DK
 EFTER-GALLA-SURPRISE:
 (KL. 22) POP-PUNK FRA
 STENBROEN (LIVE!)
 LARICA (GAL)

FREDAG D. 26/10:
 HC/PUNK/ROCK/METAL
 KL. 20
 BOMBEREGN (GILBOY)
 DE HØJE HÆLE
 DÅRLIGT SELSKAB
 MOONLESS
 PRESIDENT FETCH
 UNDERGANG
 WAR OF DESTRUCTION
 TUMOR WARLORD
 DJ CROW EATER
 DJ MARTIN MOSH
 ENTRE: 61/69 KR.*
 *DU BEHOLDER

LØRDAG D. 27/10:
 FRA KL. 16:00: KAFFE, KAGE, GAVEBOP
 GØDEL, DISTROS OG BØRNEVENLIGHED
 FRA KL. 21:
 GADE-X (REUNION)
 ROOTSMAN HIFI (DANCEHALL)
 YOUNG BLOOD SOUND SYSTEM (REGGAE/DANCEHALL)
 RASMUS MØDST (POLITISK HIPHOP)
 MONTGOMERY CIRKUS (BALKAN/KLEMER)
 MASTER FATMAN (KOSMISK DJ)
 GHETTO SOUL (SOUL)
 ROSA LUX (TECH/HOUSE)
 NIKO DEFROST (DRUM/BASS)
 BELAJ KRU (BALKAN)
 + FLERE BANDS, DJ'S & TALER
 FRIKØRER!! ENTRE: 61/69 KR

DORTHEAVEJ 61 NV
 MERE INFO: UNGDOMSHUSET.DK
 D61
 BOGCAFÉEN MINDER
 ÅBENT UNDER HELE
 FØDSELSDAGEN ☆
 INGEN RACISME - INGEN EXOTISME - INGEN HOMOFORI/INTERDISKRISME - INGEN VOLD - INGEN HÅRDE TÆLLER

Plakaten for Ungdomshusets 30-års fødselsdag viser en spøgelsesudgave af bygningen på dens tidligere beliggenhed, Tagensvej 69, en byggetomt, der stadig ligger hen, og et yderst omstridt rum. Skønnet over de private og offentlige omkostninger ved den kommunale rydning af Ungdomshuset i 2007 varierer mellem 100 og 144 mio. kr. (ca. €19 mio.), næsten det samme beløb, som det har kostet at bygge Superkilen og Mimersparken.

som boede, byggede og drømte der. Bogen *Kampen om Byggeren* (1980) er en detaljeret dokumentation af denne kamp med mange fotografier, der viser ekstrem politivold rette sig mod kvarterets befolkning for at have bygget en park – FOR AT HAVE BYGGET EN PARK – og have forsvaret deres ønske om at beholde den. Dette viser myndighedernes enorme foragt for deres egne borgere.

En anden historie er den legendariske, næsten to år lange kamp om Ungdomshuset. Historien om Ungdomshuset viser enormt meget om de risici og den ideologiske vold, som Københavns Kommune er i stand til at orkestrere mod sine borgere. Til den samme pris som en park ligesom *Superkilen* traf kommunen aggressive foranstaltninger over for folk, som aktivt var i færd med at finde på en anden måde at være i byen på. Den tvang folk ud af en historisk vigtig bygning, der var dybt forbundet med internationale kampe for kvinders rettigheder, for økonomisk lighed og meget mere, inden den blev til Ungdomshuset. I sidste ende mislykkedes det for dem, da fællesskabet omkring Ungdomshuset stod urokkeligt fast og delvis fik, hvad de ønskede, nemlig en ny bygning, de kunne kalde et hjem.

Endnu i dag fortsætter kampene – endskønt i mindre skala – om offentlige og private rum i bydelen. En meget interessant igangværende indsats udspiller sig på Indre Nørrebro nær Blågårdsgade. En mangfoldig gruppe af beboere afviser den snigende gentrificering af området – i form af stigende boligpriser, kædecaféer og entreprenører, der ønsker at åbne vejen for investeringer og opkøb. Kunstneren, aktivisten og den højlydte kritiker af neoliberaliseringen og gentrificeringen af Nørrebro, Joakim Jakobsen, har skrevet til mig i en email:

Kampagnen imod Streckers café – kaldet 'Café Nørrebro' – var en 'organisk' aktion, hvor mange forskellige folk og grupper reagerede imod, at der blev placeret en ny café på hjørnet af Blågårdsgade og Nørrebrogade. Den blev den lokale prygelknaibe mod gentrificeringen, hvor de forbigående smed alt muligt ind ad vinduerne og saboterede både facaden og interiøret gennem 6 måneder fra omkring nytår 2010, til caféen lukkede i løbet af sommeren 2010.

Det var ikke rigtig en kædecafé, men den var ejet og anlagt af nogle ejendomsfolk, der tjente penge på at åbne og drive caféer og restauranter, hovedsageligt i Indre By. De troede, at deres imperium helt uproblematisk og uden at konsultere nærmiljøet kunne ekspandere til Nørrebro og især til denne ikoniske adresse.

Kampagnen er fortsat imod 'Joe and the Juice' på hjørnet af Nørrebrogade og Ravnsborggade – en egentlig kædecafé, og denne kampagne har indtil videre ikke drevet caféen ud, men der er ikke andre end turister, der bruger caféen, som er blevet nødt til at skjule sig bag skodder, overvågning og hærdet stål.

En sidste historie må fortælles – skønt der er mange flere på Nørrebro. Det er en mindre kendt historie, fordi den savner dramatiske gadekampe eller kendte designere. I flere år lagde Initiativgruppen, en paraplyorganisation for en gruppe selvorganiserede Nørrebrobeboere, planer for den store tomme grund, der nu er Mimersparken, og som var ejet af jernbaneselskabet DSB. De arbejdede på at artikulere en by, de gerne ville bo i – én, der var bygget ud fra kvarteret og dets beboeres ståsted. Blandt andet førte de en kampagne for at få renoveret de gamle privatejede pakhuse på hjørnet af Mimersgade og Borgmestervangen, nær *Superkilen*, og få dem overdraget til lokalsamfundet.

Initiativgruppen søgte om penge, skrev til kommunen, afholdt symposier, lavede aktioner, der skulle gøre folk opmærksomme på pakhusesenes muligheder, gav rundvisninger til besøgende og naboer, mens de spekulerede over, hvad der kunne gøres med området, udgav adskillige 'zines og bøger om deres anstrengelser og forbandt deres kamp for at skabe forandringer i deres egen bydel med kampe i andre byer. De lagde enormt meget arbejde i at forsøge at få kommunen til at besvare og opfylde de lokale beboeres direkte ønsker. De blev mødt med udemokratisk tavshed hos kommunen.

Initiativgruppens projekt var en forløber for den demokratiske maskerade, der har frembragt *Superkilen*. Initiativgruppen samarbejdede med naboer og venner, der boede på Nørrebro, om at tilvejebringe en bindstærk dokumentation for, hvad folk ønskede sig i

deres bydel. Københavns Kommune ignorerede denne græsrodsproces, men skulle senere komme til at gentage den samme debat, endskønt i en præfabrikeret dåseform, der mindre handlede om nogen egentlig demokratisk proces og mere om, hvordan demokratiet tager sig ud, da de foretog en rundspørge blandt naboerne på Nørrebro om, hvad de kunne ønske sig i en offentlig park. Svarene var allerede tilgængelige i det arbejde, der var blevet gjort omkring Initiativgruppens nytænkning af den forhenværende tomme DSB-grund. København lod en storslået lejlighed gå fra sig til at inddrage denne gruppe af mennesker, der var engagerede i området og i at gentænke byen hinsides neoliberalismen.

Et bystyre, som der er dokumentation for enten ignorerer folk, som med den højroastede Initiativgruppe, eller i Ungdomshusets tilfælde brutalt slår ned på dem, er det vanskeligt at forestille sig som særligt interesseret i demokrati. Nørrebro har en lang forhistorie med kampe om, hvordan byen skal defineres. At tænke over et rum som *Superkilen* baner vej for tankerækker om, hvordan en virkelig demo-

kratisk, medinddragende proces kunne have været igangsat med denne umådeligt handlekraftige bydel.

Placemaking vs. placemarketing

Dette er rigtig meget om PLACEMAKING!

– Tina Saaby, Stadsarkitekt.¹²

Den visionære bytænk, Jane Jacobs, syntes, at byer skulle være til dem, der boede i dem, og ikke formes af kommercielle interesser eller byplanlæggere, der ikke tog hensyn til dem, der brugte byen. "Placemaking" stammer fra Jacobs' og andres teorier. Vi ved, at "placemaking" er i hænderne på en neoliberal byplanlægger, når folk får lov til at dukke op og udsmykke et sted med deres kroppe og aktiviteter, enten de bruger en kickboksering eller leger på en elefantformet rutsjebane. Men når de aktivt ønsker noget andet end de private bevillingsgivere eller meddelagtige kommunale embedsmænd, bruges der stokkemetoder til at få dem til at billige en park som *Superkilen*.

Kommunal skiltning ved det nye trafikknudepunkt viser en meget ungdommelig by uden syge eller gamle. Kun etniske danskere er afbildet, og befolkningens varierede mangfoldighed er slettet af bybilledet. Ingen sælger *Hus Forbi* eller samler flasker og dåser fra den nærmeste skraldespand. Det, der bliver afbildet, er et sterilt byrum – her er alting cool. Hvem har tegnet denne by? Hvem forestiller det? Hvem repræsenterer det?

Realdania kom til Københavns Kommune og sagde, 'Vi vil gerne lave et eksperiment. Vi vil se, om vi kan forandre den sociale adfærd eller de sociale standarder, selve måden, området bliver opfattet på, ved at skabe et nyt byrum.' For os var det lidt som en UFO-landing, fordi de havde en topstyret tilgang. [...] På alle niveauer, på alle møder, vi havde med Realdania, prøvede vi at sikre os, at vi kunne få indflydelse. For [magtforholdene] var ikke indlysende. Det var tydeligt, at vi var nødt til at kæmpe for hver fods bred jord.

Det siger Troels Glismann om, hvordan Realdania trådte ind i processen med at udvælge parkens design.¹³

En måde, man kan identificere et neoliberalt samfund på, er, når erhverslivet, storfinansien og ikke-valgte organisationer og individer begynder at spille en overdimensioneret rolle i udformningen af det offentlige liv. De begynder at gribe ind i processer, som engang tilhørte den demokratiske proces og de folkevalgtes domæne. Denne ekspanderende rolle, som private organisationer og virksomheder har, giver dem i sidste ende stor magt til at forme kulturen også ud over de ting, de finansierer. De begynder at frembringe nye billeder af samfundet, som er vældigt attraktive, i tillæg til at de tjener penge og ser deres værdier blive forstærket hele tiden.

Realdania, en privat fond på næsten 2,1 mia. euro, beskriver sig selv som demokratisk drevet og kræver, at medlemmerne ejer fast ejendom. Realdania er umådeligt magtfulde i det offentlige liv i Danmark. De står bag Olafur Elisassons *Your Rainbow Panorama* oven på Kunstmuseet ARoS i Aarhus, *Urban Media Space* Aarhus på havnen i den samme by, *Den Blå Planet* – et nyt akvarium på Amager i København – ud over parkprojektet *Superkilen*. Veldokumenteret kritik, retssager og offentlige protester har ikke gjort meget til at bremse denne ekskluderende og udemokratiske organisation. Realdania er en korrupperende kraft, der udfordrer den demokratiske statsmagt ved at tvinge lokalsamfundene til at sætte dens ønsker over deres egne. Hvis de rent faktisk var et mønsterdemokrati og interesserede i det fælles bedste, som de hævder i deres PR, så burde dette ikke være noget problem.

Dokumentationen for deres adfærd udgør en afslørende kontrast.

Der er et stort antal arkitekter, som nærer modvilje mod Realdanias indflydelse. Dagbladet *Politiken* har foretaget en rundspørge, hvor over 50% af 600 arkitekter svarede, at de syntes, Realdania havde for stor indflydelse. Om Realdania fortalte redaktør Keld Vindum til *Politiken*: "De har potentiale for og magt til at gøre så store ting, at de udfordrer den statlige og regionale planlægning", siger Keld Vindum, ansvarshavende redaktør for fagbladet *Arkitekten*. Han kalder Realdania en "parallelinstans".¹⁴

Realdania bruger sine penge til at institutionalisere sin magt på usmagelig vis, for eksempel ved at finansiere en institution, mere specifikt Musikhuset i Aalborg, i bytte for, at medlemmer af forretningen træder ind i betyrelsen for den finansierede organisation. Den artikel, som nævner denne praksis, beskriver Realdania som "filantroper, der opererer efter den omvredne armlængdes princip".¹⁵

På et tidspunkt, da bystyrerne rundt omkring har få penge i kassen, og vi gennemlever en langstrakt økonomisk krise, giver finansieringen af disse projekter os et klart billede af en privatiseret velfærdsstat med stigende indflydelse fra erhvervslivet på, hvordan byens rum formes og artikuleres. Denne indflydelse og nedbrydningen af offentligheden vil fortsat forstærkes, hvis der ikke bliver grebet ind.

Udviklingen af projekter som *Superkilen* ledsages af "borgerinddragelsens" sprogbrug. Brugen af denne term signalerer og indebærer, at rummene fremavler en eller anden form for evne til at handle i befolkningen, som rækker videre end til blot at lege med tingene. Det, de er, ender med ikke at være ret meget mere end beholdere, der er fyldt af publikum, som opfører sig, som de skal. Handlinger, der ikke står i manuskriptet, eller direkte udfordringer af fortællingen er ikke tilladt.

Hvad betyder det egentlig at deltage i *Superkilen* ved at tage kampen op med et stykke parkudstyr, der er funky, ironisk malplaceret og bor i et kvarter, der er gang i? Bare fordi man laver en bunke ting, folk kan deltage i, betyder det ikke: at de kommer til at bruge dem; at det giver mening, hvis de faktisk

bruger dem hinsides det, bare at bruge dem; at det på nogen måde er frigørende, myndiggørende eller på anden vis transcenderende at bruge dem. Hvordan gør dette os til brugere af byen på måder, vi ikke allerede er det? Hvordan er inddragelsen i denne park anderledes end i andre parker? Tror de, der har tegnet den, og kommunen virkelig, at de har forvandlet den offentlige diskurs og det offentlige rum så meget, at de har konstitueret nye subjektiviteter i brugerne af parken? På en eller anden måde formodes man at vente sig noget stort af den måde, dette særlige sted er indrettet på. Hvis man tror på det, virker det; hvis man ikke tror på det, gør det ikke.

For dem, der ikke kender termen, er "participation" (deltagelse, men også borgerinddragelse, brugerinddragelse, o.a.) et buzzword, der nu i en årrække har bredt sig overalt i den internationale kunstdiskurs med en stadigt voksende stak af bøger, tidsskriftsartikler, phd.-afhandlinger og udstillinger til at fejre dets stadigt mere fremtrædende stilling. Ordet indebærer, at et kunstværk etablerer en situation, hvor deltagerne fuldender eller hjælper med at virkeliggøre et kunstværk. Der findes en tro på, at deltagere i partipatoriske værker får et vist mål af myndighed. Realiteten er den, at kunsteren typisk er den eneste, der virkelig drager fordel af processen, eftersom det symbolske potentiale hos den, der ikke er ophavsmanden selv, er banalt og grundlæggende ikke registreres som andet end "den handling at deltage". Det strækker sig ikke ud over denne position og det at blive registreret som kreativ. Der er et klart hierarki på færde, med mindre der fra begyndelsen er artikuleret en frigørelsesproces. Vi optræder kun som subjekter i *Superkilen* på dette lavere niveau. Ingen af os får æren for, at vi anvender parken. Det skønnes ikke at være lige så vigtigt som at have tegnet den. Vi kan ikke ændre på rummet, kun spille efter reglerne og de forudgivne retningslinjer.

En måde, hvorpå vi ved, at deltagelseskunsts-værker, -bygninger eller -parker ikke er interesserede i demokrati, er, at de aldrig fører til noget overskud af myndiggørelse. De fremkalder aldrig nogen demokratisk nødvendighed, hvilket visker dem ud, skønt de lader ane, at det er denne ånd, der modsiger dem.

Dette hidrører fra overføringen af den "partipatoriske kunsts" oprindelse, i dens mere radikale former, til former, der har fået slebet dens kanter og gjort den attraktiv for pengeinteresser. At orientere kunsten mod medinddragelse, lighed og deltagelse begyndte som en måde, hvorpå den vareorienterede kunstfremstilling og de magtfulde "jordbesiddere", der styrede diskursen om kunst, kunne udfordres. Før den blev opsuget i mainstreamdiskursen, blev denne type værk kaldt for "socialt engageret kunst", hvilket skulle antyde en direkte kamp med samfundsformationerne for at udfordre de herskende kulturelle magtstrukturer.

Kunstnere har været utroligt lette at instrumentalisere i udviklingen af rum som *Superkilen* i forskellige sammenhænge rundt om i verden. De bliver placeret i denne rolle som venlige interfaces mellem byplanlæggere, arkitekter og en bys befolkning. Kunstnerne leverer det alkymistiske tryllestof, som planlæggere og arkitekter ikke er i besiddelse af, og som forlener et værk med autenticitet, kreativitet og mening. Det gør de ved at give magten bag værkerne et ansigt og ved at få dem til at føles åbne, demokratiske, og som om borgerne rent faktisk havde noget at skulle have sagt om, hvordan tingene udvikler sig. Det er sådan, vi må forstå Superflex' rolle. Gruppen har været ansvarlig for at udvalgte fem af de genstande, der befolker *Superkilen*, skønt man må arbejde meget hårdt for at regne ud, hvilke det drejer sig om, uden en app og tid til at kigge på alting. Der sker en overføring af denne aktivitet til alle genstandene, om hvilke vi får at vide, at nogle af dem er blevet foreslået af folk, der bor i nærheden af parken. Jeg er ikke i stand til at finde angivelser af, hvem der har fået idéerne til andre end de fem projekter, der er gennemført af Superflex. Troels Glismann insisterer på, at kun et lille antal genstande er blevet valgt af nogen fra området, og at det i hovedsagen var BIG, der stod for udvælgelsen. De fem projekter ved Superflex er finansieret af staten, og beboerorganisationen fik bare at vide, at de ville blive udført. Organisationerne havde overhovedet ikke noget at skulle have sagt undervejs i processen.¹⁷

Ordene "kreativitet" eller "kreativ by" spiller

også med, både i sprogbrugen omkring et rum som *Superkilen*, og i forståelsen af det. I Danmark handler den retorik, som stadsarkitekten, Tina Saaby, betjener sig af, om "midlertidig anvendelse,"¹⁸ en særligt tysk gentagelse af konceptet, hovedsageligt udviklet i Berlin som en officiel byplanretorik, der skulle puste nyt liv i nogle områder af byen, som var ladt i stikken og lagt økonomisk øde efter Østtysklands kollaps. Kunstnere fik midlertidig brugsret til butikker og byggetomter uden videre tilsyn eller regulering, ulovlige værtshuse og natklubber blev tålt, eftersom de somme tider var den eneste økonomiske aktivitet i området. Så snart den mere "legale" økonomiske aktivitet og de mere "legale" revitaliseringsprojekter kom i gang, blev kunstnerne skubbet ud. Denne måde at tage Richard Floridas tanker til sig på i en nordeuropæisk sammenhæng er let at spore i den måde, hvorpå kunstnere bliver brugt i København. Florida er ansvarlig for spredningen af forestillingen om den kreative klasse, motoren i den neoliberale bys genopbygning, efter at fremstillingsindustriens arbejdspladser er blevet sendt til de steder, hvor arbejdskraften er billigst.

Når man tilbringer tid i *Superkilen*, nyder man ikke bare en offentlig park, mens man spadserer, spiller skak eller ser børnene tumle sig, man "er kreativ" og "i færd med at blive integreret". Man deltager, ekstremt, i et trylleapparat, der frembringer individuelle og kollektive subjektiviteter. Hvor ligger kreativiteten helt nøjagtig i "den kreative by"? Hvor ligger kreativiteten i parken? Får den mig til at ønske at blive "mere kreativ"? Er den ligesom en ånd eller en sygdom, som jeg formodes at få og siden sprede?

Det er virkelig mærkværdigt at bede folk om at være kreative og deltage i en park, når de helt fra begyndelsen aktivt er blevet udelukket fra at få noget at skulle have sagt om, hvordan den skulle føres ud i livet. Lige så mærkværdige er påstandene om integration. Deltager man også, mens man bliver integreret? Er man kreativ? Eller forsøger Realdania at omdanne en til, hvad de synes, er en *real Dane*?

Andre modeller for at lade byen finde sted Jeg betragter *Superkilen* som en kolossal mulighed, der er forspildt, for virkelig visionær byrums-

dannelse. Nedenstående tanker, eller lignende tanker, som postulerer, at borgerne er aktive, ved godt politisk helbred, økologisk bevidste og frigjorte, kunne være blevet integreret i udviklingen af det rum, der nu må døje med *Superkilen*. Det kræver en oplyst befolkning og kunstnere og designere, som søger at myndiggøre folk, at dreje samtalen bort fra status quo.

Park Fiction De sidste 14 år er det næsten hvert år lykkedes mig at besøge *Park Fiction*, en offentlig park i Hamborgs Sankt Pauli.¹⁹ Den er et fortrinligt eksempel på, hvordan kunstnere og aktivister kan samarbejde med en oplyst lokalbefolkning om at udvikle et spændende og nyskabende byrum uden topstyret byplanlægning eller stjerneoverstrøede designere. I slutningen af 1990'erne blev det planlagt at bygge et højhus med luksuslejligheder på en af de sidste tilbageværende byggetomter langs med Elben. *Park Fiction* påbegyndte en proces, der skulle aktivere de omkringboende for at gøre modstand mod den planlagte udvikling, og indledte deres egen højst opfindsomme og energiske planlægningsproces.

Park Fiction betjente sig af adskillige strategier i konfrontationen med bystyret: protester, at indtage byggetomten med deres egne designforslag til en park, de lavede plakater og foretog forskellige aktioner. De lavede film og afholdt debatter. Størst succes havde de med at arrangere designworkshops, hvor folk blev opfordret til at danne sig et billede af, hvordan deres ønsker kunne slippes løs på byrummet. De samarbejdede med en forskelligartet række af folk fra området, idet de ledte efter så mange synsvinkler og idéer som muligt. Dette omfattede et samarbejde med en queerungdomsklub, indvandrerbørn, lokale kunstnere og aktivister, pensionister, en menighed, hvis kirkebygning støder op til et hjørne af parken, og mange flere. De samlede alt det materiale, som disse workshops fik genereret, i et omfattende arkiv, der er blevet gjort offentligt tilgængeligt, med planer om at udforme et permanent hjemsted for arkivet i parken.

Sankt Paulis beboere designede en kæmpestor plæne i form af et bølgende flyvende tæppe. Lige ved siden af ligger der en thé-ø med en lav bakke og palmer af metal. Begge rum bliver brugt utrolig

meget og er populære hos beboerne. Midt i parken ligger *Golden Pudel Club* – et ikonisk spillested og et sted, der var afgørende for parkens virkeliggørelse – omgivet af et udendørs amfiteater, fuldt integreret i *Park Fiction*.

Park Fiction blev til virkelighed på en måde, som er spejlvendt af *Superkilens*. I stedet for at lade, som om den er demokratisk, legemliggør den demokratiet. Kulturen omkring det private erhvervsliv spillede ingen rolle under udformningen af parken, og den forbliver til dels et rumligt argument mod den gentrificering, som kryber nærmere i form af lejliheder til € 1 mio. Bystyret blev tvunget til at gøre, som borgere og aktivister ønskede.

Kenneth Balfelt & Superbrugerne Vi behøver ikke at tage til udlandet for at finde eksempler på folk, som fører byformgivningen i nye retninger, der myndiggør borgerne og baner vej ud af fastlåste politiske og økonomiske situationer. I Danmark har vi allerede én, der laver myndiggørende, menneskeliggjorte offentlige rum. Vi må blive mere opmærksomme på hans arbejde, nyskabelser og den legemliggjorte demokratiske proces, som befinder sig i kernen af det, han får til at finde sted. Den lavmælte, yderst tålmodige og indsigtsfulde Kenneth Balfelt foretager nogle af de interessanteste eksperimenter med byrum, jeg har set.

Da jeg lige var flyttet til Danmark, syntes jeg, det var mærkeligt, hvor tit superlativet "super" blev anvendt i navne på ting – Superflex, *Superkilen*, Superbrugsen, Super Best, Supertanker, Superdry, super... osv. Det var ikke før jeg hørte om kunstneren Kenneth Balfelts arbejde, at jeg stødte på en yderst enkel, men stærk betegnelse, der vender op og ned på traditionelle forestillinger om, hvordan kunstnere arbejder i offentligheden med de folk, som bruger dens rum. Denne betegnelse er "superbruger".

Man kan se et eksempel på, hvad Balfelt mener, i hans samarbejde med øldrikkerne på Enghave Plads på Vesterbro i København om udviklingen af deres egen park. Han identificerer dem som "superbrugere" – folk, der er eksperter i deres egne forhold. De udgør en befolkningsgruppe, som kæmper med

psykisk sygdom, stofmisbrug og alkoholisme, og som også har brug for et offentligt sted, der vil tage imod dem, hvor de kan tilbringe deres tid. Hvem skulle bedre kunne spille en rolle i at formgive et byrum, der kan opfylde deres behov? De folk her er vidende om brugen af byrummet på måder, som selv den lærdeste byplanlægger, arkitekt eller kunstner, der arbejder med social praksis, aldrig kan blive det. De, der sidder og drikker offentligt, tilbringer umådelige mængder af tid i parker og ved, hvilke slags design og inventar, der vil fungere, og hvilke træer og naturindslag, der vil overleve, fordi det er dem, der, som Mikkel – en af dem, der samarbejder med Balfelt – en dag sagde til mig, misbruger disse rum hver eneste dag.

Balfelts angrebsvinkel og identificeringen af de folk, han samarbejder med, som "superbrugere" er ikke tom retorik, der bliver brugt til at maskere de hensigter og ønsker, som ligger bag en uigennemskuelig proces. Vi erfarer på vores egen krop, hvordan dette giver sig udslag på en både legemliggjort og myndiggørende facon. Herom vidner de måder, på hvilke folk og historier i parkens rum legemliggør disse forestillinger. De befinder sig rent fysisk i parken hos de folk, der har hjulpet til med at føre den ud i livet. Her er en redegørelse, jeg har skrevet til en kommende bog om Balfelts arbejde:

Jeg gik hen i parken sent på aftenen sammen med en af mine venner og var ivrig efter at vise ham øldrikernes pavillon. Efter at vi var kommet ind i parken, fik jeg kun talt med ham i et par minutter, før en mand, der sad på en bænk [...] med det samme begyndte at fortælle os om parken, uden at vi havde spurgt om noget. Det sigende var den synsvinkel, han anlagde. Det var synsvinklen hos en, der helt igennem havde taget projektet i besiddelse i den forstand, at han så sig selv og sine ligemænd som dem, der havde lavet projektet. De udviklede parken. De tog beslutningerne. De prøvede på at få stedet til at blive ved med at virke rart på enhver, der kom forbi. Sproget, han udtrykte sig i, var ligefremt og kraftfuldt og ikke nogen samling af talepunkter eller tom jargon. Det var tydeligvis en både betydningsfuld og meningsfuld erfaring for ham, og han tog aktivt del i at give parken dens interessante liv.²⁰

Som kontrast simulerer *Superkilen* denne type af erfaring for os, blandt andet på en app til vores telefoner, hvis vi altså har sådan nogle og gerne vil stå i parken og forbinde videoerne med genstandene i et én-til-én-forhold. Indtil nu har jeg ikke set nogen som helst gøre sådan. Simulakret dannes ved hjælp af adskillige videoer, der viser os, hvordan folk har været på rejse og opdaget ting, der skulle kopieres eller tages med hjem til København. Vi er nødt til at tro, at videoerne er vigtige for vores erfaring af parken, og stole på, at de faktisk står i forbindelse med rummet, eftersom vi ikke kan gøre denne erfaring med folk eller med genstandene i selve rummet. Disse videoer lader os stå tilbage med en aflegemliggjort fornemmelse af de artefakter, der befolker *Superkilen*. Når man først har oplevet at møde folk, som er blevet myndiggjort, så de kunne skabe noget i offentligheden og være stolte

af det, synes, det var deres, og føle sig ansvarlige for det, kan man simpelthen ikke godtage mindre. Det er en høj standard, Balfelt har sat, og vi må stræbe mod at skabe byrum, som kan legemliggøre dette og få det til at ske.

Balfelt vender op og ned på den specialiserede designers rolle. Snarere end at godtage den tilbedelse af magten, som er normen, bruger Balfelt sin uddannelse, sin æstetiske bevidsthed og færdigheder, der er skærpet gennem mange år, i en proces, som er åben og kontinuerligt forandrer de idéer, han hjælper med til at fremme. Balfelt er dybt ansvarlig og ikke hele tiden over andre. I Københavns Kommune skal vi sikre byen mod de kraftige regnskyl vi forventer i fremtiden," fortæller stadsarkitekt Tina Saaby.

Et konkurrerende design til parken af GBH, og det, som den rådgivende borgergruppe ville have i stedet, ville have svaret direkte på behovet for grønne områder, opsugning af regnvand og mindsket støj.²¹

Projekterne i klimakvarteret viser, hvordan vi på en gang kan skabe smukke, grønne gader og byrum og i samme omgang kan etablere en effektiv teknisk løsning, der leder regnvandet i vore gader ud til havnen – i stedet for ned i vores kældre. Det er arkitektur, der integrerer teknologi og æstetik på en ny og spændende måde.

Sådan fortsætter Tina Saaby.²² De skybrud, der ramte København og oversvømmede kældrene rundt om i byen i sommeren 2011, kunne have fået afbødet deres følger, hvis Københavns byplan havde rummet færre hårde overfladebelægninger. Hun demonstrerer, hvor uforberedt byen er på den slags usædvanlige vejrfænomener. Vi har brug for færre hårde overfladebelægninger i al almindelighed, så vi kan lette vejen for et bedre afvandringsområde inde i byen, som kan hjælpe til med at opsuge store mængder nedbør og rense regnvandet i jorden for forurenende elementer. Det er en gammel teknologi, der ikke har brug for noget "klimakvarter" som forsøgsområde. Vi har brug for en by, hvor hvert eneste kvarter er beredt på de

udfordringer, der ligger forude: flere kæmpestorme, oversvømmelser, stigende vandstand i havene, højere temperaturer, forringede levesteder for planter og dyr og meget mere. Vi har brug for en by, der ikke anlægger parker med store brolagte flader. Der er brug for grønne områder til mennesker, dyr og en sund by i et stadigt mere ugunstigt klima.

Byer er støjende steder, og parker kan medvirke til at mindske støjen, især ikke-menneskeskabte ting som græs, bakker, træer, buske, søer og andre overflader, som ikke drejer, forstærker, forvrider og tilbagekaster lyden, men gør det modsatte ved at absorbere lyden og dæmpe den. Især på Den Røde Plads kan man høre busserne 65 meter borte på Nørrebrogade, som om de kørte lige ved siden af. Det kan ikke overraske nogen, at højtaltersystemet (afbildet på næste side med skiltet om, at det er blevet slukket), kopieret efter ét på Jamaica, og som man kan spille musik på via sin telefons bluetooth-egenskaber, er blevet slukket. Lyd forplanter sig nemt og hurtigt i dette rum. *Superkilen* gør den allerede støjende by

Højtaltersystemet er slukket på grund af de støjgener, det giver.

endnu mere støjende. Højtaleranlæggets placering er elendig, eftersom der ligger mange meters ubrudt hård overfladebelægning mellem det og de omkringliggende huse.

Oven i den grove støjforurening skaber Den Røde Plads sin egen lysforurening, et problem for især de nærmeste naboer, som taler om, at de bliver generet af det røde lys, der giver genskin ind i huse-²³ Når som helst jeg befinder mig på Den Røde Plads, får jeg en sælsom fornemmelse af, at det er en ny-gammel park, begge dele samtidig – en bemærkelsesværdig præstation, eftersom jeg aldrig har set noget lignende; utrolig mange ting er gået i stykker, slidt op, blevet repareret, men trænger til at blive det på ny, belægningen glaseret med en hinde af urin-øl-bræk-smeltet-pulveriseret-papir-hvad-ved-jeg, affald er strøet ud og blæst ind i hver en krog og hvert et hjørne. Graffiti er allerede blevet malet over flere gange, hvad der får murene til at skulle af og smuldre.

Jeg står ikke alene med min opfattelse af Den Røde Plads. Camilla Berner, en kunstner, der arbejder med kunst og vilde planter i offentlige rum, og som har hjulpet mig med at forstå, hvor dårligt man-

ge af parkens træer er plantet, gik en tur med mig gennem *Superkilen*. Hun havde den samme akavede intuitive forståelse af stedet som nygammelt, uafhængigt af mine oplevelser og overvejelser.

Et monument over globaliseringen og forbrugerkulturen

Superkilen er en økologisk katastrofe både fysisk og symbolsk; det viser måden, hvorpå parken og de naturlige, levende elementer i den fungerer. Træerne på Den Røde Plads, røde lønnetræer, lider under at være blevet plantet på en måde, der gavner æstetikken, men ikke deres helbred. Barken skaller af, og der gror mug på stammerne. Inger Kærsgaard, som er biolog, har forsikret mig om, at de kun vil overleve et par år. De farvede, støbte stenunderlag er ikke lavet, så de letter vandafløbet fra de hårde overflader til rodsystemerne. Det er denne mangel på omtanke for naturen og dens processer, der har ført os ind i vores nuværende situation med globale klimaforandringer. Vi har brug for kunst og design, som ikke gentager denne tåbelighed og viser os en måde at gribe byrummet an på, der er præget af bevidsthed, forsigtighed, respekt og miljømæssig seriositet.

I den ene del af parken, hvor Det Sorte Marked møder Den Grønne Park, på toppen af det højeste punkt, sidder der et skilt, som fortæller, at der her ligger jord fra Gazastriben. Vi kan endda se flere korte videoer på telefonen via *Superkilens* app, så vi kan få hele historien. Denne poetiske og betænksomme gestus står i modsætning til det, som faktisk ligger der – det, man kan se lige nu – er jord, der er blevet trampet ned, som er dårligt afmærket, langsomt er ved at erodere og er økologisk uforsvarligt. En jordbund er en levende, åndende, dynamisk organisme, som har behov for at befinde sig der, hvor den er. Den er fuld af bakterier, insekter, mikroorganismer, planter, svampe og så videre, som har udviklet sig på det sted, jorden befinder sig. At vende bunden i vejret på en jordbund, at flå den væk fra dens hjemsted, er en voldshandling. Der bliver allerede stjålet tilstrækkeligt med jord fra palæstinenserne af Israel. At transportere jord fra Palæstina og placere det på en bakketop på Nørrebro er forvirrende. Det tager ikke hensyn til den lokale jordbunds sundhedstil-

Indendørsbelægning udenfor, falmede farver, glat i vådt føre, hyppigt dækket af smuds.

stand. Skal vi sidestille det, vi finder på denne høj, med palæstinenserne? Det siger ingenting om den kritiske situation, de befinder sig i. Det siger endnu mindre om, hvordan de tumler med den vanskelighed, at de lever i et samfund, hvor de er uønskede, og hvor hverken indvandrere eller ikke-indfødte rigtig er ønskede. Jeg betvivler ikke, at dette har været en stærk oplevelse for dem, der har ført det ud i livet, men hvad med alle os andre?

Barkafskalning – på grund af sygdom, men folk har hjulpet til – og svampvækst på stammen takket være den ringe udplantning af rød løn på Den Røde Plads.

Mange af de genstande, som er hentet til Danmark, har ikke holdt sig ret godt, eftersom de er lavet til andre rum, klimaer, kulturer og forestillinger om det offentlige rum. Kommunen, fortæller Jon Pape, er også bekymret over de vanskeligheder og omkostninger, de kan stå over for, vedrørende reparation, udskiftning eller fremstilling af beskadigede eller stjålne genstande.²⁴ Alt det jetsetteri, det har taget at etablere parken, siger mere end mange ord om det spild og de afbrudte forbindelser, den giver anledning til. Det enorme spild ved at rejse rundt alle vegne og sende tingene til Danmark har brug for at blive gransket. Denne tankegang demonstrerer mere end noget andet en forbrugerisk indstilling: at forbruge forskellen, i dette eksempel eksotiske genstande andetsteds fra, som idéer om det offentlige rum eller tegn for det, snarere end som ting, der kan passe til en park på Nørrebro. *Superkilen* er et monument over globaliseringen, olien og den neoliberale byplanlægning. Den er hverken økologisk – socialt eller miljømæssigt – egnet til sit eget klima. Den har ikke ladet sig integrere.

Oversat af Peter Borum

Noter

- 1 Thor Ringgaard Wilkens, Kommunikationskonsulent, Teknik- og Miljøforvaltningen, Københavns Kommune, email til forfatteren, 19. dec. 2012.
- 2 Ibid.
- 3 Ibid.
- 4 Troels Glismann, i interview den 19. dec. 2012, København.
- 5 Troels Glismann, formanden for den beboerorganisation, der har været ansvarlig for at vælge designet til Superkilen, giver os et indblik i tankegangen bag denne ekstreme brolægning. Han har fortalt mig om en konfrontation mellem borgerne og BIG. Borgerne ønskede flere grønne områder. BIG så ned på dette og lod forstå, at det var en kliché. De sagde, at byrum havde belægning, og derfor skulle denne park også have det.
- 6 "Introduction", af Margaret Kohn, *Radical Space: Building the House of the People*. Cornell University Press, s. 3.
- 7 Ibid., ss. 3-4.
- 8 Telefoninterview med Jon Pape, 19. nov. 2012.
- 9 Se: www.big.dk.
- 10 "BIG's Quirky Kilometer Long Superkilen Park Celebrates Diversity in Copenhagen." Af Bridgette Meinhold, 10/23/12, <http://inhabitat.com/bigs-quirky-kilometer-long-superkilen-park-celebrates-diversity-in-copenhagen/>
- 11 <http://www.realdania.dk/English/Grants/Superkilen.aspx>
- 12 Fra *Urban renewal as Green Laboratory*, udgivet af Københavns Kommune, 23/10/12.
- 13 Interview med Troels Glismann.
- 14 "Arkitekter – Pengetank er for magtfuld", af Jens Lens Løner og Torben Benner, *Politiken*, 9. juli 2010.
- 15 "Fonde skal udvikle ting, som ellers ikke bliver til noget", af Thomas Hebsgaard, *Information*, 25. juli 2007
- 16 Interview med Troels Glismann.
- 17 Troels Glismann.
- 18 Saaby har plæderet for, at der skulle fremhælpes flere "midlertidige anvendelser" i Københavns byrum. Til en artiklerting af denne tanke, se: *Urban Catalyst: Strategies for Temporary Use*, redigeret af Philip Oswalt, Actar, 2012. Urban Catalyst er en Berlin-baseret gruppe, som har udforsket og artikuleret forestillingen om "midlertidig anvendelse" som et korrektiv til nye krav til byplanlægningen.
- 19 I 2004 var jeg med til at redigere bogen *Belltoun Paraside/ Making Their Own Plans*, White Walls. Den har et kapitel om *Park Fiction*.
- 20 "You're so vain. You Probably Think the Art is About You. Don't You?"; af Brett Bloom, *Art as Social Practice*, redigeret af Mathias Borello, sommeren 2013.
- 21 Billedet courtesy GBH. Deres projektforslag kan findes her: <http://www.gbh-landskab.dk/projekter/superkilen-noerrewood>
- 22 Her findes originalen: <http://www.dac.dk/da/service-sider/nyheder/2012/august/aabning-af-koebenhavns-groenneste-brokvarter/>
- 23 Troels Glismann, interview.
- 24 Jon Pape, interview.

Brett Bloom, f. 1971.

Associate Professor ved Det Jyske Kunsthøgskole, Aarhus.